

Waarom kwamen er zulke horden Duitsers **op de been voor Obama**, meer dan zijn Amerikaanse fans? Omdat Europeanen zoveel meer vrije tijd hebben; dat is het verschil, meent **Josef Joffe**.

Amerika en Europa: Vive la différence!

Amerika is weer in de ban van de ondergang, zoals pakweg elke twintig jaar. Deze keer zijn de oorzaken de potverterende dollar, het krimpende krediet, de gierende benzineprijs en twee oorlogen met noch in Irak, noch in Afghanistan enig zicht op een V-Day.

Laten we nu eens naar de andere kant van de Atlantische Oceaan kijken. Ooit was Europa in Amerikaanse ogen één groot Disneyland, met heuse kastelen en fraaie winkelparadijzen, zoals H&M en Hermès. Tegenwoordig gaat de koopjesjacht in omgekeerde richting. De euro is de afgelopen acht jaar bijna in waarde verdubbeld ten opzichte van de dollar. Waren het vroeger de Japanners die Fifth Avenue leeg kochten, nu zijn het de eurohorden en warempel de Russen! Ze komen nota bene hun eigen spullen halen - Prada, Zara, *whateva* - die in Milaan meestal een stuk duurder zijn dan in Manhattan.

Wat hebben de Europeanen eigenlijk dat de Amerikanen niet hebben? Om te beginnen: meer tijd. In eigen land had Barack Obama nooit 200 duizend mensen op de been kunnen brengen, zoals hij in juli in Berlijn presteerde.

Laten de Berlijners zich dan soms inpakken door bombastische gemeenplaatsen? Welnee, het zijn al net zulke pedante wereldwijze types als de bewoners van andere grote steden. Alleen hebben ze zeeën van tijd. De werkloosheid in de Duitse hoofdstad is veertien procent, twee keer zo hoog als het nationale gemiddelde. Zoals de meeste West-Europaanen hebben de Duitsers veel meer vrije dagen dan de Amerikanen, die per jaar vierhonderd uur (tien weken) langer werken.

Dat calvinistische arbeidsethos (waar overigens ook de Amerikaanse katholieken en joden mee behept zijn) is het grootste ver-

Studenten van een universiteit in Virginia luisteren in de regen naar hun favoriete presidentskandidaat Barack Obama. Foto Reuters

schil tussen de VS en Europa. Als Amerikanen in Europa komen vallen ze allemaal voor dezelfde bekoring: die van het stijlvol ontspannen.

Ontspannen is er in Amerika niet meer bij. De Amerikanen gaan niet meer gezellig uit, ze 'netwerken'. Gaan ze naar honkbal, dan is het voor de 'quality time' met de kinderen - niet gewoon voor een leuke relaxte middag. Werken en niet-werken vloeien in het 21ste-eeuwse Amerika

naadloos in elkaar over.

Daarom is het voor ons - zowel Europeanen als Amerikanen, -zo'n genot om in een cafeetje aan de Via Mazzini in Perugia te zitten. De pizza van Domino's mag dan rijker belegd zijn en de sla van Denny's een stuk knapperiger, we betalen grif tweehonderd dollar om daar met z'n zessen een middelmatig vorkje te prikken. En waarom? Omdat we de hele avond kunnen blijven zitten; geen ober die ons komt lastigvallen

met die dieptreurende vraag: 'Are you still working on your carbonara?' Eten als werk - dan zijn we het einde van de westerse beschaving toch wel heel dicht genaderd.

Bella Italia, bella Europa - het barst er van de Perugino's en de Massacchio's, de Dürers en de Matisses, de Barolo komt bij wijze van spreken uit de kraan, en de vrouwen trekken hun mooiste jurk aan voor een rendez-vous met het kopieerapparaat. Bij Dallmayr word je even schandelijk ge-

tild als bij E.A.T., maar de dames met hun gesteven schortje in de Münchense delicatessenzaak betalen je een stuk charmanter dan hun *partners in crime* op Madison Avenue.

Dan is er die enorme verscheidenheid die je vindt tussen Lissabon en Lodz - in het eten, de architectuur, de geschiedenis. En de hogesnelheidstrein die maar anderhalf uur doet over de 290 kilometer van Hamburg naar Berlijn. En de metro's, de snelwegen en de

bussen - allemaal perfect onderhouden.

Waarom is dan niet iedereen laaiend enthousiast over Europa - China en India worden toch ook bejubeld als de nieuwe meesters van het universum?

It's the economy, stupid. Europa is vrijwel tot stilstand gekomen; Duitsland kachelt zelfs achteruit. Nee, voor Euroland geen permanente groei van vijf of zeven procent, zoals voor 'Chindia'. En dat, kameraden, is geen toeval, zoals men in de Sovjet-Unie placht te zeggen. De Europese manier van leven verhoudt zich tot die van Amerika als slowfood tot McDonald's. Twee uur over de lunch doen versus afrekenen, naar binnen proppen en weer aan het werk.

Europa houdt het graag gezellig; Amerika wil zichzelf elke maand opnieuw uitvinden. De vraag wat beter is, is net zoals dat de zomer of in de stad. Europa en de Verenigde Staten mogen nog zoveel moderne dingen met elkaar gemeen hebben - van hamburgers tot honkbalpetten, van astronomische scheidingspercentages tot uitdijende getto's - ze hebben een totaal verschillende 'maatschappelijk contract' gesloten.

Het Europese contract bevordert de stabiliteit en ontmoedigt verandering; het is meer gericht op gelijkheid dan op onbegrensde mogelijkheden. Dat verklaart het enorme verschil in overheidsuitgaven. In de Europese Unie gaat de overheid met ongeveer de helft van het bbp aan de haal, in de VS is dat maar 37 procent (waarvan dezer dagen ook nog eens twee oorlogen worden bekostigd).

De staat neemt en de staat geeft, en dat leidt tot een vicieuze cirkel. De hoge belastingen en de grote regelgeving remmen de groei en de werkgelegenheid, maar dankzij de hoge uitkeringen - betaald uit de stijgende loonbelas-

tingen - is het leven van een steuntrekker zo beroerd nog niet.

De universiteiten hebben geen selectie aan de poort en vragen geen collegegeld, maar er komt niet één Duitse universiteit voor in de internationale topvijftig die is samengesteld door de Jiao Tong Universiteit in Shanghai. Terwijl er wel 35 Amerikaanse in staan, waarvan acht in de toptien.

Om zijn industriële verleden te beschermen, vervolmaakt Europa zijn oude technologieën - zie de

gering moet altijd een machts-evenwicht zien te bewaren, en dat leidt tot stilstand.

In de geschiedenis van het Europese vasteland vind je geen Reagans of Thatchers, en die zullen er niet komen ook. Het is steeds Berlusconi-Prodi-Berlusconi. Als blijft geen verrassingen, is het stilzweigende gebod van de Europese kiezers. En daarachter zit het verlangen dat niemand echte macht krijgt.

Geen echte macht betekent dus ook geen buitenlandse militaire avonturen om de poen, een dure plicht of de eer. Europa - het tooneel van elke oorlog van enige betekenis sinds de verwoesting van Troje door de Grieken - heeft tegenwoordig de agressie van een marmot. En geef het eens ongelijk. In de Koude Oorlog werd het verdedigd door driehonderdduizend Amerikaanse militairen, en daar zijn er bij wijze van geruststellende herverzekeringsspolis verspreid over het continent nog zo'n zeventigduizend van over.

Dat kun je verwend noemen. Maar voor een Europeaan die de zelfvernietiging uit twee wereldoorlogen nog vers in het geheugen ligt, is een politiek van 'kijk mama, zonder wapens' heel verstandig. Zolang de VS tenminste het vuile werk in de wereld opknapt.

Waar is het nu warmer: in de zomer of in de stad? Misschien wel geen van beide. De zomer is Europa: gezellig, warm en geruststellend. De stad is Amerika: snelheid, verandering, woede en lawaai, vindingrijkheid en vernieuwingsdrang.

Josef Joffe is hoofdredacteur en uitgever van Die Zeit in Hamburg en docent aan het Institute for International Studies en het Hoover Institution in Stanford. Zijn meest recente boek is *Überpower: The Imperial Tompkins of America*.
Vertaling: Cecilia Tabak

Amerika is het land van de uitvindingen, Europa dat van de perfectie

Mercedes, de uitstekende medische apparatuur en instrumenten, om nog maar niet te spreken van de parfums, de haute couture en de haute bonbon. Maar de Russische knul die Google wil gaan uitvinden, kiest voor Amerika. En in de VS luisteren mijn beste Stanford-studenten naar namen als Kim en Zhou. Ook het volgende 'nieuwste van het nieuwste' is tien tegen één *Made in the USA*.

Amerika is het land van de uitvindingen, Europa dat van de perfectie. Amerika is een huis van prefabmuren en schrootjes, Europa een van massief steen, gebouwd voor de eeuwigheid. Die dunne prefabmuurtjes haal je zo naar beneden als je een ander huis wilt bouwen dat aan je veranderde behoeften voldoet. Maar een kasteel is voor altijd.

Wat voor de economie geldt, geldt ook voor de politiek. Afgezien van Groot-Britannië is er doorgaans sprake van evenredige tegenwoordigheid. Het gevolg daarvan is altijd hetzelfde: geen duidelijke meerderheid, en dus een meerpartijcoalitie. Zo'n re-